

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 17 września 2020 r.

Pozycja 45

WYROK

z dnia 2 czerwca 2020 r.

Sygn. akt P 13/19*

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Julia Przyłębska – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu w trybie art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 czerwca 2020 r., pytania prawnego Sądu Najwyższego, czy art. 49 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.) w zakresie, w jakim sąd rozpoznaje wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest zgodny z:

- art. 45 ust. 1 oraz art. 175 ust. 1, art. 179 w związku z art. 187 ust. 1 i 3 Konstytucji,
- art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284),
- art. 47 zdanie pierwsze i drugie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 303 z 14.12.2007, s. 1) w związku z art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.),

o r z e k a:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

* Sentencja została ogłoszona dnia 9 czerwca 2020 r. w Dz. U. poz. 1017.

Ponadto p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Pytanie prawne.

1.1. Pytanie prawne zostało sformułowane w związku z następującym stanem faktycznym:

Powodowie w sprawie cywilnej wystąpili z pozwem o stwierdzenie nieważności umowy ustanawiającej użytkowanie wieczyste gruntu oraz przenoszącej własność budynków. Sąd rejonowy odrzucił pozew w określonym zakresie, w pozostałym zaś powództwo oddalił. Sąd okręgowy oddalił apelację skarżących. Od wyroku powodowie w styczniu 2018 r. wnieśli skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego (dalej: SN), wnioskując o uchylenie wyroku sądu okręgowego w całości wraz z postanowieniami w nim zawartymi, a także wyroku sądu rejonowego oraz o przekazanie sprawy do rozpoznania ponownie w pierwszej instancji.

21 marca 2019 r. skarżący złożyli pismo, któremu nadali tytuł „Wniosek o wyłączenie sędziów od rozpoznania sprawy”. W piśmie tym żądali – na podstawie art. 48 i art. 49 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) wyłączenia od rozpoznania i orzekania w sprawie sędziów przydzielonych do sprawy. W uzasadnieniu wskazali, że wyłączenie to uzasadnia powołanie na stanowisko sędziów SN na podstawie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu nadanym jej ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1443). Skarżący argumentowali, że uchwała Krajowej Rady Sądownictwa o przedstawieniu sędziów do powołania została zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego, który postanowieniem miał nakazać wstrzymanie jej wykonania, a także zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) z pytaniem prejudycjalnym dotyczącym przepisów stanowiących podstawę funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa. Przywołali oni również stanowisko SN wyrażone w postępowaniu przed TSUE, a także postanowienie SN, w którym postawiono pytanie prawne składowi siedmiu sędziów dotyczące istnienia orzeczenia wydanego w składzie, w którym zasiada sędzia wybrany w opisanym trybie.

Zdaniem skarżących, okoliczności te wskazują na istnienie wątpliwości odnośnie do skuteczności powołania sędziów wskazanych do orzekania w ich sprawie, co mogłoby wpłynąć na ważność albo istnienie rozstrzygnięcia. Ponadto powołali się również na prawo do bezpieczeństwa procesowego oraz rozstrzygnięcia sprawy w niebudzących wątpliwości okolicznościach.

1.2. SN, składając wyjaśnienia w trybie art. 52 k.p.c., miał wątpliwości co do zgodności normy wywodzonej z art. 49 k.p.c. z Konstytucją. Z normy tej wynika, że konieczne jest merytoryczne rozpoznanie jako wniosku o wyłączenie sędziego pisma procesowego, w którym powoływane są okoliczności wykluczające w świetle norm konstytucyjnych jego rozpoznanie na podstawie tego przepisu.

Sąd pytający uznał, że nie jest możliwe rozstrzygnięcie powstałych w niniejszej sprawie wątpliwości poprzez zastosowanie wykładni prokonstytucyjnej.

2. W piśmie z 30 lipca 2019 r. udział w postępowaniu zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich. Wniósł o stwierdzenie zgodności art. 49 k.p.c. z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 6 ust. 1 zdaniem pierwszym Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: Konwencja). W pozostałym zakresie uczestnik wniósł o umorzenie postępowania.

3. W piśmie z 10 stycznia 2020 r. Prokurator Generalny wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 49 k.p.c., rozumianego w ten sposób, że podlega rozpoznaniu wniosków o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa z art. 45 ust. 1 oraz art. 179 Konstytucji, a także z art. 6 ust. 1 zdaniem pierwszym Konwencji.

4. W piśmie z 25 maja 2020 r. Sejm wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 49 k.p.c., w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, ze zm.), z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. W pozostałym zakresie uczestnik wniósł o umorzenie postępowania.

II

Zgodnie z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), Trybunał może rozpoznać pytanie prawne na posiedzeniu niejawnym, jeżeli pisemne stanowiska wszystkich uczestników postępowania oraz pozostałe dowody zgromadzone w sprawie stanowią wystarczającą podstawę do wydania orzeczenia.

Trybunał uznał, że w niniejszym postępowaniu przesłanka ta została spełniona.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Pytanie prawne.

1.1. Zgodnie z art. 193 Konstytucji, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed tym sądem. Art. 193 Konstytucji, a za nim art. 52 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: uotpTK), formułuje trzy przesłanki, których spełnienie jest konieczne dla dopuszczalności rozpoznania pytania prawnego: podmiotową, przedmiotową i funkcjonalną. Zgodnie z przesłanką podmiotową pytanie prawne może zadać sąd w rozumieniu art. 175 Konstytucji, a więc państwowy organ władzy sądowej, oddzielony i niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej. Przedmiotem pytania prawnego może być wyłącznie ocena zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, raty-

fikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą – przesłanka przedmiotowa. Wreszcie – zgodnie z przesłanką funkcjonalną – od odpowiedzi na pytanie prawne zależność powinno rozstrzygnięcie konkretnej sprawy toczącej się przed sądem, w związku z którą wystąpiono z tym pytaniem.

1.2. Powyższe przesłanki zostały w niniejszej sprawie spełnione.

Sąd Najwyższy (dalej: SN, sąd pytający) spełnia warunki wyznaczone przesłanką podmiotową.

Przesłanka funkcjonalna spełniona jest wówczas, gdy rozstrzygnięcie sprawy warunkowane jest odpowiedzią Trybunału na pytanie prawne. Ani Konstytucja ani uotpTK nie precyzują o jaki dokładnie typ spraw chodzi, pozwalając tym samym na ocenę zgodności z ustawą zasadniczą każdego przepisu, od którego zależne jest orzeczenie sądu pytającego. „W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał wyjaśnił, że zależność między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy polega na tym, że treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego ma wpływ na rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem przedstawiającym pytanie prawne. Zależność ta jest oparta na odpowiedniej relacji między treścią kwestionowanego przepisu i stanem faktycznym sprawy, w związku z którą przedstawione zostało pytanie prawne. Przedmiotem pytania prawnego może być tylko taki przepis, którego wyeliminowanie z porządku prawnego w wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego wywrze wpływ na treść rozstrzygnięcia sprawy, w związku z którą przedstawiono pytanie prawne” (postanowienie TK z 10 grudnia 2008 r., sygn. P 39/08, OTK ZU nr 10/A/2008, poz. 187).

W niniejszej sprawie pytanie prawne dotyczy nie głównego postępowania toczącego się przed sądem pytającym, ale kwestii ubocznej (wpadkowej) i to jej rozstrzygnięcie uzależnione jest od werdyktu Trybunału. Ocena zgodności z Konstytucją zaskarżonych przepisów pozostaje w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem sprawy wpadkowej. Stwierdzenie ich niezgodności z Konstytucją wpłynie na pozostawienie wniosku bez rozpoznania; w przypadku stwierdzenia zgodności z Konstytucją – nastąpi rozpatrzenie wniosku przez odrębny skład sędziowski. Zatem, zgodnie z art. 193 Konstytucji, Trybunał uznał, że spełniona została przesłanka funkcjonalna pytania prawnego.

Trybunał podkreślał w dotychczasowym orzecznictwie, że przedmiotem pytania prawnego nie musi być sama treść przepisu prawnego, ale określony sposób jego rozumienia utrwalony w orzecznictwie, zwłaszcza taki, który znalazł jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie SN bądź Naczelnego Sądu Administracyjnego. W takiej sytuacji treść przepisu nie jest determinowana jego literalnym brzmieniem, lecz treścią odczytaną przez najwyższe instancje sądowe (por. wyrok TK z 3 października 2000 r., sygn. K 33/99, OTK ZU nr 6/2000, poz. 188). Przedmiotem kontroli wskazanym przez sąd pytający w niniejszej sprawie jest nie treść przepisu normatywnego, ale jego określona interpretacja wykształcona w ostatnim czasie w aktach stosowania prawa. Sądy, co udokumentował sąd pytający, w odmienny od dotychczasowego sposób rozumieją instytucję wyłączenia sędziego, rozszerzając znacząco jej zakres. Wobec powyższego Trybunał uznał, że spełniona została także przesłanka przedmiotowa pytania prawnego.

2. Przedmiot kontroli.

2.1. Sąd pytający zakwestionował art. 49 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.), w zakresie, w jakim sąd rozpoznaje wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (dalej: KRS) o treści: „§1. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego

żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. § 2 Za okoliczności, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody”. Pytanie prawne zostało złożone przed dodaniem § 2 do art. 49 k.p.c. ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469), w związku z czym Trybunał ograniczył zakres orzekania do art. 49 § 1 k.p.c.

2.2. Kwestionowany przepis dotyczy instytucji *iudex suspectus*, a więc wszelkich sytuacji, w których istnieje wątpliwość co do bezstronności sędziego, niewymienionych enumeratywnie przez ustawodawcę w art. 48 k.p.c. Zaskarżona regulacja służyć ma uelastycznieniu instytucji wyłączenia sędziego i rozszerzeniu jej o każdy możliwy przypadek, którego z góry nie dało się przewidzieć, a który mógłby mieć wpływ na podejmowane przez sędziego decyzje. Ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571) poszerzono zakres zaskarżonego przepisu, nie ograniczając go już wyłącznie do stosunku osobistego pomiędzy sędzią a jedną ze stron, czy też przedstawicielem strony. W związku z tym przyczyny wyłączenia sędziego z mocy art. 49 § 1 k.p.c. można podzielić na trzy grupy: stosunki osobiste, stosunki służbowe i zawodowe, stosunek do stron. Pozostają jednak aktualne uwagi wynikające z dotychczasowej wieloletniej linii orzeczniczej dotyczącej zaskarżonego przepisu, że ocena okoliczności budzących wątpliwość odnośnie do bezstronności sędziego powinna niezmiennie uwzględniać jego stosunki osobiste, które mają charakter emocjonalny – pozytywny albo negatywny.

3. Wzorce kontroli.

Trybunał w sprawie o sygn. P 22/19 (wyrok z 4 marca 2020 r., OTK ZU A/2020, poz. 31) rozpatrzył pytanie prawne SN, którego przedmiotem był przepis regulujący analogiczną instytucję *iudex suspectus* w postępowaniu karnym. W sprawie tej sąd pytający kwestionował zgodność z Konstytucją art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.) stosowanego odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75, ze zm.) rozumianego w ten sposób, że podlega rozpoznaniu wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani w sposób przewidziany w art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, ze zm.). W sprawie tej Trybunał ocenił zgodność zaskarżonego przepisu z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. Ponieważ ani w stanie normatywnym, ani faktycznym nie nastąpiła zmiana, Trybunał również w niniejszej sprawie rozpoczął od badania zgodności art. 49 § 1 k.p.c. z art. 179 Konstytucji.

Zgodnie z art. 179 Konstytucji sędziowie powoływani są na czas nieoznaczony przez Prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. W doktrynie zwracano uwagę, że ma to kluczowe znaczenie ustrojowe i jako takie nie może być jedynie obwarowane wąskimi gwarancjami instytucjonalnymi umożliwiającymi prawidłowe działanie władzy sądowniczej. Prócz tego pod uwagę brać należy też inne uprawnienia konstytucyjne jak prawo do sądu, czy dostęp do służby publicznej, a także ustrojowe gwarancje podziału i równowagi władz (por. wyrok TK z 8 maja 2012 r., sygn. K 7/10, OTK ZU nr 5/A/2012, poz. 48). Akt powołania sędziego nie ma jedynie wymiaru symbolicznego, łączy się każdorazowo z nadaniem mu inwestytury, prawa do sprawowania władzy sądowniczej, którego wyrazem jest możliwość rozstrzygnięcia spraw w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji powoływanie sędziów należy do kategorii prezydenckich prerogatyw, a więc nie wymaga dla swej ważności kontrasygnaty ze strony żadnego innego organu. Konstytucja nie formułuje też żadnych dodatkowych – poza wymienionymi w art. 179 – warunków powołania sędziego. Konstytucyjna norma prawna dotycząca powołania sędziego stanowi, że Prezydent ma w tym zakresie pełną swobodę, a jedynym warunkiem, który musi zostać spełniony dla takiego powołania jest wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

4. Analiza zgodności.

W wyroku o sygn. P 8/07 Trybunał wypowiedział się na temat przesłanki wyłączenia sędziego z art. 49 § 1 (wówczas: art. 49) k.p.c., stwierdzając jej niezgodność z art. 45 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim ograniczała przesłankę wyłączenia sędziego jedynie do stosunku osobistego między nim a jedną ze stron lub jej przedstawicielem ustawowym, pomijając inne okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwości co do bezstronności sędziego. W następstwie tego wyroku poszerzony został katalog sytuacji, w których może być mowa o wątpliwości co do bezstronności sędziego. Jednak wszystkie te potencjalne sytuacje, które mieszczą się w hipotezie art. 49 § 1 k.p.c. dotyczą relacji pomiędzy sędzią a stroną. Mogą one być natury osobistej, służbowej czy zawodowej, których skutkiem jest każdorazowo jakiś afekt zaburzający mu bezstronną ocenę sytuacji przez sędziego (por. wyrok TK z 24 czerwca 2008, sygn. P 8/07, OTK ZU nr 5/A/2008), jednak nie wynikają nigdy z tego w jakim trybie i kto powołał danego sędziego.

Trybunał po raz kolejny przypomina, że sędziowie powoływani są przez Prezydenta w wyniku realizacji przez niego swojej prerogatywy. Jako prerogatywa, powołanie to nie wymaga ani żadnej uprzedniej decyzji czy zatwierdzenia, ani jakiegokolwiek następczej kontroli. Ustrojodawca nie przewidział w tekście Konstytucji ani żadnej innej ustawy procedury, która pozwalałaby zbadać sędziowskie powołania. Jedynym gwarantem tego, że Prezydent nie powoła na stanowisko sędziego osoby, która nie spełnia warunków takiego powołania jest Krajowa Rada Sądownictwa, która kieruje do niego wnioski w tej sprawie. Jest to jedyne ograniczenie nałożone na Prezydenta w tym względzie. „Konstytucja nie przesądza wprost o etapach poprzedzających złożenie tegoż wniosku ani też nie determinuje kwalifikacji, jakie winien spełniać kandydat na sędziego. Jakkolwiek w praktyce wymogi stawiane kandydatowi na stanowisko sędziowskie są określone na poziomie ustawowym, to nie budzi wątpliwości, że ostateczna decyzja w zakresie przedstawienia wniosku Prezydentowi należy do KRS. (...) powołanie sędziego następuje na czas nieoznaczony, co w piśmiennictwie odczytuje się nie tylko jako brak konieczności periodycznego odnawiania pełnomocnictwa udzielonego sędziemu, lecz także jako wymóg zagwarantowania zasady nieusuwalności sędziów” (wyrok o sygn. K 7/10). Ani w prawie konstytucyjnym, ani – tym bardziej – w prawie procesywnym czy administracyjnym nie ma procedury weryfikacyjnej powołania sędziego. Nie ma również żadnego formalnego środka ograniczenia zakresu kompetencji określonego sędziego ze względu na kwestie związane z jego powołaniem. Innymi słowy, nie można powołać sędziego w żadnej formie ułomnej: na pewien czas, do określonej sprawy, czy określonego typu spraw, dlatego też w polskim systemie prawnym nie ma żadnego środka kwestionowania powołania danego sędziego ani instytucji władnej to powołanie oceniać bez względu na podnoszone okoliczności. Trybunał podtrzymuje, że „ocena konstytucyjności odmowy powołania sędziego stanowiłaby w istocie ocenę wykonywania przez Prezydenta RP kompetencji konstytucyjnej. Powoływanie sędziów ma charakter kompetencji zakotwiczonej bezpośrednio w art. 179 Konstytucji, dla którego interpretacji istotne znaczenie ma kwalifikacja jej jako prerogatywy, oraz w art. 126 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim stanowi, że Prezydent jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej” (wyrok TK z 24 października

2017 r., sygn. K 3/17, OTK ZU A/2017, poz. 68). Żaden aspekt powołania czy też niepowołania sędziego nie podlega ocenie.

Pozostają aktualne argumenty Trybunału dotyczące prezydenckiej prerogatywy do powołania sędziego na gruncie sprawy o sygn. P 22/19: „Trybunał podkreśla, że skoro zarówno z tekstu Konstytucji, jak i z dotychczasowych orzeczeń Trybunału wynika, że kompetencje Prezydenta do powoływania sędziów nie mogą być w żaden sposób ograniczane ustawowo, to tym bardziej nie mogą one być ograniczane w drodze aktów stosowania prawa. Akty stanowienia prawa, będące efektem działań ustawodawcy mają charakter generalno-abstrakcyjny i stosowane są powszechnie. W tym sensie da się je stosować w sposób równy wobec każdego Prezydenta i każdego sędziego, którego Prezydent powołuje. Skoro więc Konstytucja nie zezwala na taką dodatkową ocenę, nie można za pomocą znanych Trybunałowi sposobów wykładni wyprowadzić z jej tekstu twierdzenia, że sędziowie mogą być oceniani w procesie stosowania prawa, a więc w drodze aktów indywidualno-konkretnych. Nie sposób wyobrazić sobie żadnej procedury karnej, cywilnej czy administracyjnej, w ramach której sąd, konkretny skład sędziowski, mógłby oceniać prawidłowość powołania innych sędziów. Upnień takich nie ma ani w przepisach Konstytucji, ani w przepisach ustawowych” (wyrok o sygn. P 22/19).

Wykorzystanie procedury opisanej w art. 49 § 1 k.p.c. do składania wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa byłoby *de facto* wykorzystaniem instytucji, której przeznaczeniem jest zapobieganie brakowi bezstronności sędziego w konkretnej sprawie do każdorazowej oceny nie tego sędziego, ale prezydenckiej prerogatywy do jego powołania. Stanowiłoby to nie tylko wyjście poza cel tej instytucji, ale przede wszystkim powierzenie sądom powszechnym kompetencji do jakiejś formy rozproszonej kontroli prerogatywy Prezydenta dokonywanej w przebiegu konkretnej sprawy.

Wobec powyższych argumentów Trybunał orzekł niezgodność art. 49 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, z art. 179 Konstytucji.

5. Umorzenie postępowania.

5.1. Zgodnie z art. 52 uotpTK pytanie prawne powinno spełniać określone warunki formalne, do których ustawodawca zaliczył m.in. sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą kwestionowanego aktu normatywnego oraz jego uzasadnienie, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

Orzecznictwo Trybunału w odniesieniu do uzasadnienia pytań prawnych nie zmieniło się, mimo zmiany stanu normatywnego – w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.) ustawodawca zrównywał wymagania stawiane wnioskowi i pytaniu prawnym kierowanemu do TK, mówiąc ogólnie o uzasadnieniu zarzutów, które przedstawić musiał wnioskodawca albo sąd pytający. W aktualnie obowiązującej uotpTK, wymogi stawiane wnioskowi i pytaniu prawnym regulowane są odrębnie, co nie wpływa jednak na aktualność dotychczasowego orzecznictwa dotyczącego tego zagadnienia. Pytanie prawne powinno zawierać uzasadnienie, które nie ma charakteru pozornego, gdyż stanowić musi argumentację na podstawie której sąd pytający powziął wątpliwość odnośnie do konstytucyjności zaskarżonego przepisu. „[P]rzesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Przytaczane w piśmie procesowym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące (...), lecz zawsze muszą być argumentami „nadającymi się” do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny” (wyrok TK z 19 października 2010 r., sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010,

poz. 78). Oznacza to, że nie można uznać, że uzasadnieniem sprawy jest wywód sądu pytającego na dany temat, jeśli nie da się go odczytać jako argumentu na rzecz danej sprawy lub przeciw niej.

5.2. Inicjujące niniejszą sprawę pytanie prawne nie czyni w całości zadość powyższemu wymogowi. Sąd pytający twierdzi, że zaskarżony przepis pozostaje w sprzeczności z konstytucyjnym prawem do sądu, jednak argumenty odnoszące się do zarzutu sprzeczności art. 49 k.p.c. z art. 45 ust. 1 Konstytucji, a także art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284; dalej: Konwencja; por. wyrok TK z 27 maja 2008 r., sygn. P 59/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 64), dotyczą w dużej mierze jedynie przewidywanych przez sąd pytający konsekwencji stosowania instytucji wyłączenia sędziego z powodów uzasadnionych wątpliwością co do jego bezstronności z powodów mieszczących się w zakresie przytoczonym w *petitum*. Sąd pytający nie podważa zgodności z Konstytucją zaskarżonego przepisu, odnosząc się do aktualnej sytuacji prawnej czy faktycznej wynikającej z orzecznictwa. Nie uwzględnia też tego, jaki związek z toczącym się przed SN postępowaniem mają podniesione przez sąd pytający wątpliwości, ale wskazuje dość obszernie na to, jakie skutki może w przyszłości mieć, budzące jego wątpliwość, stosowanie art. 49 k.p.c. (por. „Oznacza to, że wobec utrwalenia treści art. 49 k.p.c. w zakresie kwestionowanym w niniejszym pytaniu prawnym (...) sądy będą mogły być «zalewane» tego typu wnioskami”, s. 16; „Ukształtowanie treści art. 49 k.p.c. zgodnie z aktualną praktyką orzeczniczą prowadzić będzie do istotnego spowolnienia, jeżeli nie do trwałego paraliżu wielu spraw sądowych”, s. 17). Takie uzasadnienie zbliża rozpatrywane przez Trybunał w niniejszej sprawie pytanie prawne – w zakresie art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 ust. 1 zdania pierwszego Konwencji – do wniosku o abstrakcyjną kontrolę przepisów. Nie jest rolą sądu zadającego pytanie prawne troska o system prawa w ogóle; ustrojodawca legitymował do tego inne podmioty, stąd nie mogą stanowić argumentów takie twierdzenia, które wskazują na potencjalne zagrożenia wynikające ze stosowania danej instytucji prawnej.

W uzasadnieniu pytania prawnego SN obok odnoszących się do przyszłości argumentów, mających świadczyć o sprzeczności art. 49 k.p.c. z art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 ust. 1 zdaniem pierwszym Konwencji, nie uzasadniono również zarzutów sprzeczności z art. 175 ust. 1 Konstytucji. Sąd pytający wspomina, że artykuł ten jest podstawą konstytucyjnej zasady stabilności sędziego i właściwie na tym poprzestaje, nie przytaczając właściwie żadnych racji na rzecz swojej tezy.

5.3. W związku z powyższym Trybunał umorzył z powodu niedopuszczalności orzekania postępowanie w odniesieniu do wzorców kontroli z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji, a także art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK.

5.4. Wobec stwierdzenia niezgodności zaskarżonego przepisu z art. 179 Konstytucji, Trybunał odstąpił od badania zgodności z pozostałymi wzorcami kontroli. Tym samym postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu ze względu na zbędność orzekania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 uotpTK.

Z tych względów Trybunał orzekł jak w sentencji.